

digte, tegne og male, til at spille, synge og danse. Indtrykket af denne »tapre livsglæde bag de sorte skibes jerngitter« bevarer læseren længe.

Bogen er fortrinligt illustreret med samtidige billeder også af engelsk oprindelse. Fig. 31 viser, at det tegn, en dansk matros kalder »the braadt arm«, ikke som forf. s. 34 formoder skal være »coat of arms«. Det er »the broad arrow«, officielt engelsk mærke på beslaglagt gods og på fangedragter.

Povl Bagge.

Det er vanskeligt fra tiden for kirkebøgernes indførelse i 1645 og 1646 at få sikre tal for væsentlige bevægelser indenfor befolkningen, først og fremmest fødsler, vielser og dødsfald, og det er derfor værdifuldt at få det materiale frem, der rummes i den såkaldte *Perlestikkerbog* (Perlestikkerbogen. Nakskov-præsten Anders Pedersen Perlestikkers optegnelser og regnskaber. Ved Hans Knudsen og Albert Fabritius. Udgivet af Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie. 1954. XI + 439 sider), hvori præsten i Nakskov Anders Pedersen Perlestikker eller Mavorm har gjort rede for de vigtigste begivenheder indenfor hans menighed.

Avdøde landsarkivar Hans Knudsen har ført tilsyn med avskriften, der er foretaget av historisk interesserede folk i Nakskov, og dr. Albert Fabritius har skrevet indledningen og givet udgaven dens endelige form. Manuskriptet er av meget broget indhold og opstilling, og en vis begrænset omredigering og udeladelser har derfor, som det synes med god grund, været nødvendig. Omredigeringen har gjort bogen lettere at bruge, og udeladelserne, der især har ramt gentagelserne, er rimelige nok, dog havde det måske været naturligt s. 30 ff at beholde angivelserne av tienden av byjorderne til oplysning om disses avkastning.

Anders Perlestikker har først og fremmest ført sine omhyggelige optegnelser for at få overblik over sine indtægter, som oplyses fuldstændigt og samtidig giver et indtryk av de økonomiske forhold i byen 1617—29. I året 1620 var hans indtægt i penge ca. 265 rdl. foruden tienden, så han såd særdeles godt i det. Da tienden av bøndernes jorder i landsognet virkelig synes at være en tiendedel av den årlige avl, kan man få et billede av jordens ydeevne i disse år, selv om en sammenligning vanskeliggøres derved, at tienden ikke ydedes i de samme mål hvert år.

Dernæst har præsten meddelt lister over døbte, trolovede, viede, avløste, kirkegangskoner og begravede, så man kan få et klart, men uhyggeligt billede av det fantastiske fødselsunderskud,

idet der i årene 1618—26 begravedes ca. dobbelt så mange, som der blev døbt. Byen har kun kunnet bevare sit indbyggertal ved en meget kraftig indvandring, og denne kan delvis belyses af listen over de trolovede, av hvilke ca. halvdelen angives med hjemsted. Manuskriptet er blevet benyttet i en avhandling av P. H. Boye i Historisk Tidsskrift 1854, men kun i beskedent omfang, og nu, da bogen er let tilgængelig, vil man kunne få meget mere ud av den, både men hensyn til befolkningsforholdene og det økonomiske liv og på en række andre, især kulturhistoriske områder fx navne- og opkaldelsesskik, borgernes erhverv og tyendehold etc. Medens meget av stoffet kun fortæller om rent lokale forhold eller om personer, der blot har haft betydning for byen og egnen, vil andet ved en systematisk behandling kunne kaste lys over, hvordan livet formede sig i en købstad i denne tid eller over andre almenne fænomener.

Anders Perlestikker har desuden givet mere. I sin »commentarius» — s. 31—42 og 330—85 — har han, for den ældre tids vedkommende byggende på sin forgænger hr. Jost Poulsens optegnelser, fortalt om begivenheder i Nakskov fra 1564 og om sit eget liv. Det sidste giver et vistnok typisk billede av en latinskole-drengs, students, skolemands og præsts liv, arbejde og indtægter. Han er selv stærkt imponeret av sin egen »lærdom» og fortæller naivt og morsomt om universitetet, hvor han kun har opholdt sig ganske kort. Han gengiver dommen i sagen mellem Oluf Kock og Hans Poulsen Resen i 1614, og dels refererer han omstændigheder, der ikke kendes andetstedsfra, dels er gengivelsen et interessant vidnesbyrd om, hvor optaget præsteskkabet var av denne sag.

Det er naturligt, at bogen er blevet udgivet av »Samfundet for dansk Genealogi og Personallhistorie» i anledning av dettes 75 årige beståen, da både »commentarius» og de til kirkebogstilførsler svarende optegnelser indeholder et væld av oplysninger om personer, især indenfor præsteskkabet og borgerstanden. Udgavens noter bringer da også især oplysninger om personer, og bogen er forsynet med udmærkede registre over sted- og personnavne, udarbejdet av Alfred Larsen.

I det hele en solid og omhyggelig udgave av et righoldigt stof fra et begrænset område.

Hans H. Fussing.

»The history of Icelandic literature contains no more intricate problem than that of the relationship between the various Sagas about the Norwegian kings.» Ordene er prof. Jón Helgasons (Cor-